

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek.

List velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr. za četrlet 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištvu. — Ustanovniki in deležniki tiskov. društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodava knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi ne sprejemajo. — Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat, 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr., in vsakokrat za kolek 30 kr.

Sad liberalizma.

Žalostno je, da slovensko ljudstvo na Štarskem in morebiti tudi po drugih krajih v obče še vse premalo pozna prave uzroke nadlog, ki ga stiskajo in ga bodo še hujše, če se skoro na bolje ne obrne. Ko bi ljudstvo vedlo, da izvirajo vse slabe postave in naredbe od nemško-liberalne stranke, ktere je Schmerling po umetnih volilnih redih za razne zastope pot pripravil, Beust pa popolno oblast v roko dal, — ko bi ljudstvo to vedlo in prijatelje od svojih nasprotnikov ločiti znalo, bi ne bi nikdar Seidlnov in Brandstätterjev in drugih liberalcev kot zastopnike si volilo. — Naj pojasnimo denes sad liberalizma z vojaško postavo, ki ljudem prav do živega sega. Nič ni proti temu reči, da po novi postavi dolžnost vojaštva vsacega brez razločka zadeva, kdorkoli je sposoben za to. Ker je pa razen vojaškega še drugih stanov potreba, daje tudi vojaška postava olajšave tistim, ki so se za kaj druga namenili. Tako dopušča §. 21. dijakom višje gimnazije ali realke, da zamorejo po enoletni vojaški službi v reservo stopiti in svoje študije kot juristi, medicinarji itd. nadaljevati. V ta namen si smejo izbrati kraj in celo čas enoletne službe, namreč do 25. leta svoje starosti. Tako jim je mogoče svoje študije dovršiti in stopiti v stan, do kterega imajo veselje.

Zastran onih, ki hočejo apotekarji in zdravniki postati, dovoljuje postava v §. 23 in 24, da kot prostovoljci enoletno vojaško službo tako dostojé, kakor se strinja z njih posebnim poklicem. Slednjič predpisujejo §§. 26—29, da se naj uradnikom, profesorjem in učiteljem vojaška služba takó uravná, da jih kaj posebno ne moti pri zvrševanju posebnih, stanovskih dolžnosti. Očitno je teraj, da prizanaša postava, kolikor le mogoče, raznim stanovom, ter jim noče kratiti potrebnih

duševnih moči, brez kterih nijeden stan obstati ne more.

Le zastran duhovskega stanu se noče to pripoznati, česar je največ liberalno mrzenje krivo. §. 25 govori o kandidatih duhovskega stanu tako-le: „Kandidatom duhovskega stanu se dá, ako so bili med vojake vzeti, na njih prošnjo odpust, da zamorejo bogoslovne študije nadaljevati. Ko prejmo duhovsko posvečenje... se vpišejo med vojaško duhovščino in se smejo ob času vojske v službo vojaških duhovnov... poklicati“. — Besede tega §. niso celó jasne; kajti umeje se §. lahko tako, da velja za tiste, ki so že kot gimnazijski dijaki v vojake vzeti bili in potem bogoslovci postali, kakor tudi za one, ki so še le kot bogoslovci k vojakom odbrani bili. Prvi pomen se priporoča posebno gledé na to, da postava raznim drugim stanovom spobnih ljudi noče jemati, marveč jim daje olajšavo na vse strani, da stopijo v zaželjeni stan. Tudi v besedah: „da zamorejo bogoslovne študije nadaljevati“, ni po naših mislih rečeno, da govori §. le o tistih, ki so že bogoslovci, marveč se dajo tudi tako tolmačiti: Onim, ki so bili med vojake vzeti, kateri pa hočejo v bogoslovje stopiti, se da odpust, da zamorejo bogoslovne študije, za ktere so se odločili, nadaljevati, kakor smejo dijaki, ki se odločijo za pravoslovje, medicino itd. nadaljevati pravoslovne, medinske študije itd. Osmošolec, ki je bil med vojake vzet, postane enoleten prostovoljec, in še dostikrat sam ne vé, kateri poklic si bo izvolil; in vendar mu postava daje vso olajšavo, naj se že posveti kterim koli stanovskim študijam. Zakaj bi isto ne veljalo tudi za one, ki si izvolijo duhovski stan? Mar dušni pastir menj koristi človeške družbi kakor vojak, bodi si tudi general? Kakor pravimo, postava bi se brez vse sile tako tolmačiti dala; — a vendar se tolmači v drugem pomenu, nam-

reč tako, da velja š edino le za tiste, ki se kot bogoslovci v vojake vzamejo, ne pa za tiste, ki so v gimnaziji k vojakom vzeti bili. Vse prošnje do vlade, tudi zastran bogoslovcev veljati pustiti, kar postava vsem drugim dovoljuje, bile so dozda zastoj!

Kdo zamore tedaj dan denešnji v duhovski stan stopiti? 1. Le taki, ki še le po dovršeni gimnaziji 19. leto dopolnijo, ker še le potem nastopi za nje dolžnost za asentiranje iti. Kandidati bogoslovja so pa malo da ne vsi sinovi kmečkih staršev, ki pridejo dosti kesneje v gimnazijo, kajti ne gre šolanje na kmetih tako urno naprej kot v mestih, starši pa tudi ne dajejo navadno fantov poprej v mesto, dokler ni neobhodno potreba. Postava se toraj kmetiskim staršem in sinovom na kvar preostro tolmači.

2. Zamorejo v duhovski stan le mladenči stopiti, ki so zarad telesnih pomanjkljivosti pri vojaškem odbiranju ovrženi bili. Duhovska služba je pa na kmetih posebno tako težavna, da le krepki in zdravi možje obilne težave premagajo, nikakor pa ne slabotni.

Doživeli bomo toraj v kratkem času, da ne bodo le kaplanije, marveč tudi mnoge, posebno gorate, težavne fare — prazne, in to samo zato, ker si novošegni liberalizem ne more misliti, da je dušnega pastirja, namestnika Božjega, tisočem faranov bolj, stokrat bolj treba, kot vojaškemu polku enega človeka, ki puško nosi in ob zidanih voglih na straži stoji. Kaj bode z ubogim ljudstvom, če dovoljne duhovske pomoči več nima? Propalo bode duševno tako, da v mnogih krajih, kder skoro edini dušni pastir ljudi v redu drži, več obstati ne bo. Mlado in staro zapade nevednosti, a nevednost je mati vseh pregreh! Kako tej nesreči v okom priti in rešiti toliko blagih mladenčev, ktere navdaja sveta želja, duhovniki postati, prihraniti staršem veliko žalost zarad tega, ker jim na starost najslajše želje po vodi splavajo? Pomagati zamoremo le, ako zdaj, ko pridejo volitve v državni zbor, prave možje volimo. Pravi možje pa niso liberalci; kajti tem, naj se tudi hrustajo, da so narodnjaki, je za kat. cerkev in za duhovski stan ravno toliko, kot nemškimi liberalcem in vsem onim, kateri vojaško postavo katoliški cerkvi na kvar tako ostro tolmačijo.

Treba toraj voliti možje, ki bodo s konservativno pravno stranko složno delali, kakor sploh v Avstriji boljše ne bo, dokler pravna stranka ne zmaga in do vladanja ne pride.

Take možje vam bomo o pravem času navetovali; do tačas pa vse to in kar vam še povedali bomo, dobro premislite in ne verujte nikomur, ki vas hujša in moti.

V zadevi tiskovnega društva.

Pri poslednjem obnem zboru tiskovnega društva se je spremenil §. 4 pravil.

Dosihmal je namreč imelo tisk. društvo trojno vrsto družbenikov: ustanovnike, deležnike in podpornike. Ustanovniki so bili tisti, ki so izrekli voljo, društvu 50 gold. posoditi, ako bi se v kako denarstveno, za kerščansko omiko važno podvzetje društvo spustilo, n. pr. si oskrbelo lastno tiskarnico po izgledu tisk. društva Sekovske škofije. Oglasilo se je 42 ustanovnikov; s tem malim številom pa se ni dalo kaj opraviti, in tudi ni upanja, kakor reči stoje, na katero enako podvzetje. Zato se je sklenilo, da vrsta ustanovnikov odpade. — Vplačane ustanovnine je dosihmal, 920 fl.; — med temi je 650 fl. popolnoma darovane, — 270 fl. pa le posojene ustanovnine in sicer je 6 ustanovnikov, s kterimi se bode novi odbor še le dogovoriti moral, ali hočejo, da se jim denar nazaj pošlje, ali pa so zadovoljni (in to bi bilo za društvo bolje), da zanaprej po primeri manj letnine plačujejo, ali pa skozi 10 let celó nijene letnine ne plačajo.

V drugo vrsto spadajo podporniki, ki so na leto 50 kr. plačevali v ta namen, da so dobivali društveni list bolj po ceni vrh tega še pa knjižice, ki jih je društvo izdajalo. Prvo pravico jim je moral odbor že o preteklem novem letu vzeti, ko se je list za pol pole povečal. Pa tudi izdavanje knjižic se ni posebno hasovito pokazalo in sicer iz dveh razlagov. Slovenci imamo neprecenljivo družbo sv. Mohorja, ki (menda razun politike) itak rada sprejema dobre spise in jih v ogromnem številu med ljudstvo spravlja. Koliko več korist pa bi n. pr. za Slovence bila, ako bi se bila „mala apologetika“ ki se je ravno kar razposlala, po družbi sv. Mohorja v 20.000 iztisih med ljudi spravila, kakor da jo je društvo le v 1200 iztisih izdalo. Drugič si pa prosti ljudje ne morejo tolmačiti, kakó je to, da pri družbi sv. Mohorja za 1 fl. po 5 ali celó 6 knjig na leto dobijo, — tiskovno društvo pa za 50 kr. komaj eno knjigo izda. Ta pomislik se nam je od mnogih strani poročal, in je tudi ročno po prvem letu blizo tretjina podpornikov odpadla, ker so premalo dobili, kakor so rekli. Zato se je sklenilo, vrsto podpornikov popustiti. Ker je pa nekoliko podpornikov za 3. društveno leto, ki smo ga z aprilom začeli, že plačalo, bo moral novi odbor skleniti ali se jim podpornina nazaj pošlje, ali se jim pa „Gospodar“ nekoliko časa pošilja; morebiti jim dopade, in si ga za stalno naroče oni, ki ga še nimajo.

Sklenilo se je toraj, ohraniti le edino tretjo vrsto, namreč deležnike, kteri plačujejo po 5 fl. na leto, takó, da dobivajo „Gospodarja“ brez posebne naročnine, ki znaša na leto 3 fl., — 2 fl. pa ostaneta „Gospodarju“ na pomoč, da zamore v prid bolj ubogim, pa ukažljenim rojakom po